

Examining the Concept of Parallel Worlds in the Novel *Parisa* by Fereshteh Sari

Atiyeh Mohammad Darwish¹ | Aliyeh Youseffam^{2*}

1. Master's degree in Persian language and literature, Tehran Central Azad University, Tehran, Iran.
Email: atiyedarvish@gmail.com
2. Corresponding Author, Assistant Professor, Persian Language and Literature, Azad University, Tehran Branch, Tehran, Iran. Email: daliyeh@gmail.com

---

Article Info

ABSTRACT

Article type:
Research Article

Article history:
Received: 07/02/2022

Accepted: 12/06/2022

Keywords:
Sari Fereshteh,
Parisa,
parallel worlds,
possible worlds.

The different worlds in physics are called as "parallel worlds" and in narratology as "possible worlds" provide a cognitive model of narrative in which the "real world" is surrounded by "unreal possible worlds" that are at different distances and they are different from the real world. In this research, the novel *Parisa* by Fereshteh Sari was investigated with the descriptive-analytical research method and the following results were obtained: In terms of narrative, the story is a representation of two worlds inside fantasy and reality, which can be investigated by relying on concepts such as: the principle of uncertainty, the fluidity of time, choice, and the issue of ontology. *Parisa's* novel is based on the division of multi-universal, fantasy and scientific narrative. The journey of its characters to other worlds has been one-way and without return. The topic of traveling and transferring information to other planets was a leading scientific topic at the time of writing the novel. In terms of form, the novel is written as a mirror text.

Cite this article: Mohammad Darwish, A. & Youseffam, A. (2022). Examining the Concept of Parallel Worlds in the Novel *Parisa* by Fereshteh Sari. *Journal of Research in Narrative Literature*, 11(4*), 57-74.

© The Author(s).

Publisher: Razi University

DOI: 10.22126/rp.2022.2401

بررسی مفهوم جهان‌های موازی در رمان پری‌سا از فرشته ساری

عطیه محمددرویش^۱ | عالیه یوسف‌فام^{۲*}

۱. دانش‌آموخته کارشناسی ارشد زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه آزاد واحد تهران مرکز، تهران، ایران.

رایانامه: atiyedarvish@gmail.com

۲. نویسنده مسئول، استادیار، زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه آزاد واحد تهران مرکز، تهران، ایران.

رایانامه: daliyeh@gmail.com

اطلاعات مقاله چکیده

نوع مقاله:

مقاله پژوهشی

جهان‌های متعدد در فیزیک با عنوان «جهان‌های موازی» و در روایت‌شناسی با عنوان «جهان‌های

ممکن» به ارائه یک مدل شناختی از روایت می‌پردازد که در آن، «جهان واقعی» با «جهان‌های ممکن

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۱۱/۱۸ غیر واقعی» احاطه شده است که در فاصله‌های متفاوت و متغیر از جهان واقعی قرار گرفته‌اند. در این

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۳/۲۲ پژوهش، رمان پری‌سا از فرشته ساری با فرض روایتی منطبق با جهان‌های ممکن، با روش تحقیق

توصیفی - تحلیلی بررسی و نتایج ذیل حاصل شده است:

واژه‌های کلیدی:

فرشته ساری،

پری‌سا،

- از لحاظ روایی، داستان، نمایش دو جهان تو در توی خیال و واقعیت است که با تکیه بر مفاهیمی

چون: اصل عدم قطعیت، سیال بودن زمان، انتخاب و مسئله هستی‌شناسی قابل بررسی است.

- رمان پری‌سا بر اساس تقسیم‌بندی روایت چند جهانی، فانتزی و علمی است. سفر شخصیت‌های آن

به جهان‌های دیگر، یک طرفه و بدون بازگشت بوده است.

- موضوع سفر و انتقال معلومات به سیارات دیگر، در زمان تألیف رمان مبحث علمی پیشروی بوده

است.

- رمان از لحاظ فرم، به شیوه متن آینه‌ای نوشته شده است.

استناد: محمددرویش، عطیه و یوسف‌فام، عالیه (۱۴۰۱). بررسی مفهوم جهان‌های موازی در رمان پری‌سا از فرشته ساری. پژوهشنامه

ادبیات داستانی، ۱۱(۴)*، ۵۷-۷۴.

حق مؤلف © نویسندگان.

ناشر: دانشگاه رازی

۱. پیشگفتار

وجود نظریه جهان‌های موازی از سوی دانشمندان فیزیک به دلیل عدم مدرک تجربی دال بر وجود جهان‌های متعدد، ناممکن در نظر گرفته شده است؛ اما در طول زمان با پیشرفت علم و فناوری، از جمله در بخش فیزیک کوانتوم^۱ این نظریه شایان توجه برخی از دانشمندان در رشته‌های مختلف قرار گرفته است. اصل عدم قطعیت که یکی از اصول مکانیک کوانتوم است، جهانی را توضیح می‌دهد که در آن یک «ذره» می‌تواند در یک لحظه در نقاط مختلفی حضور داشته باشد، به عبارت دیگر زمانی که از جایی به جای دیگری جابه‌جا می‌شود تمامی مسیرهای ممکن بین آن دو نقطه را طی می‌کند. همان‌طور که در فیزیک کوانتوم براساس مفهوم جهان‌های موازی، چندین راه، برای رفتار متضاد ذرات خرده اتم وجود دارد، در متن ادبی نیز چند وجه ممکن برای گزارش نسخه‌های متضاد رویدادها وجود دارد. مفهوم جهان‌های موازی، حل‌کننده مشکل منطقی داستان‌هایی است که از مسیر اصلی خارج شده‌اند. پس با وجود این دیگر تناقضی بین رویدادهای متضاد در داستان وجود ندارد؛ زیرا شخصیت در جهان‌های متفاوت، مسیرهای متفاوتی را طی می‌کند و کنش‌های مختلفی را انجام می‌دهد که این کنش‌ها یا حالات متفاوت، بر طبق اصل ناهمدوستی آمیخته نمی‌شود.

جهان‌های متعدد در فیزیک با عنوان «جهان‌های موازی» و در مفهوم روایت‌شناسی و ادبیات با عنوان «جهان‌های ممکن» مطرح است که مفهومشان متفاوت هستند. در فیزیک همه آنها واقعی هستند در حالی که در روایت بر تقابل بین واقعیت و صرفاً احتمال تکیه می‌کنند. با تکیه بر نظر «امبرتواکو»^۲ متن روایت به مثابه یک ماشین برای تولید جهان‌های ممکن است به این معنی که هر بار شخصیت می‌اندیشد، یا تصمیمی می‌گیرد، جهان‌های جدید در عالم روایت به وجود می‌آید. چنانچه در فیزیک هر بار که یک ذره، یک تابع موج ایجاد می‌کند، جهان‌های موازی در چند جهانی به وجود می‌آیند (Ryan, 2006: 644).

در این پژوهش، رمان *پری‌سا* نوشته فرشته ساری که با تک‌گویی‌های سیال ذهن و زبان شاعرانه روایت می‌شود، بر اساس مبحث جهان‌های ممکن، بررسی شده است.

تاکنون بررسی و پژوهش درباره «جهان‌های موازی در روایت و داستان» به زبان فارسی برخلاف

پژوهش‌های خارجی بسیار اندک بوده است. ماری لور رایان^۱ که بیشترین تحقیقات را در این زمینه انجام داده است، در مقاله‌ای با عنوان «از جهان موازی به جهان ممکن: هستی‌شناسی چند جهانی در فیزیک، روایت‌شناسی و روایت»، علاوه بر معرفی جهان‌های موازی از منظر فیزیک، به معرفی جهان‌های ممکن در معنی‌شناسی روایت پرداخته است. برای ارائه پیشینه‌ای که در مبحث جهان‌های موازی به زبان فارسی قابل توجه است می‌توان به مقالات ذیل اشاره کرد:

در مقاله «جهان‌های موازی و معنی‌شناسی روایت» از سمیرا بامشکی، به بررسی سه رمان مختلف با تکیه بر نظریه جهان‌های ممکن پرداخته، محمدجواد مهدوی مسئله سفر در گذشته را در مقاله «سفر در زمان و جهان‌های موازی در رمان دختری با روبان سفید» مطرح کرده است. محمدصادق زاهدی در مقاله «آیا جهان‌های ممکن واقعیت دارند؟» به مبحث فلسفی جهان‌های ممکن پرداخته و مقاله «هستی‌شناسی پسامردن در داستان من دانای کل هستم بر اساس نظریه مک هیل» به قلم محمدحسن حسن‌زاده به صورت غیرمستقیم جهان‌های ممکن در روایت‌شناسی را بررسی کرده است.

۲. مبانی نظری

۲-۱. فیزیک کوانتوم

کوانتوم یکی از شاخه‌های فیزیک است که نحوه رفتار اشیاء را بررسی می‌کند و در تلاش برای فهم دنیای عجیب زیر اتمی است. برخلاف نظریه نیوتونی که برای حرکت اشیاء پاسخ‌هایی قاطع و مستحکم ارائه می‌کند، نظریه کوانتوم تنها با احتمالات سر و کار دارد و این به خاطر فقدان دانش نیست، بلکه به خاطر بعضی جنبه‌های موجود در قلب طبیعت است که تحت سلطه احتمالات قرار دارد (کاکس و فور شاول، ۱۳۹۴: ۱). اصل عدم قطعیت که اولین بار توسط ورنر هایزنبرگ^۲ ارائه شد، بر این انگاره استوار است که دستیابی قطعی به دو خصوصیت از جفت خصوصیت‌های اتم، از قبیل انرژی و زمان، تکانه (اندازه حرکت) و مکان، ممکن نیست و قطعیت اگر درباره یکی از مؤلفه‌ها اعمال شود، تمام اطلاعات درباره مؤلفه دوم از دست خواهد رفت (هاو کینگ، ۱۳۷۵: ۷۹). از طرف دیگر، اصل عدم قطعیت، متضمن آن است که ذرات از برخی جهات، رفتاری موج‌گونه دارند. در مکانیک کوانتوم الکترون می‌تواند هم به صورت ذره و هم به صورت موج‌گونه، نمود یابد. این نظریه به «دوگانگی موج

1 . Mrie Laure Ryan

2 . Werner Karl Hiesenberg

ذره» یا «نظریهٔ مکملیت» موسوم است. (همان: ۲۲۹). در ادبیات کلاسیک ایران، داستانی هست که اشاره به نظریهٔ مکملیت دارد، داستان فیلی که در اتاقی تاریک قرار داشت و عده‌ای با دست کشیدن به بدن فیلی قصد توصیف آن را داشتند، یکی پاهای فیلی را لمس کرده، فیلی را ستون می‌پنداشت، دیگری دست بر گوش‌های فیلی کشیده، آن را بادبزنی فرض می‌کرد و هرکس مطابق تجربهٔ خود، بخشی از فیلی را توصیف می‌کرد که بخشی از واقعیت بود؛ اما نه تمام آن! نیلز بور^۱ فیزیکدان، بر سر توصیف کوانتوم به یک رهیافت فلسفی دست زد که بی‌شبهت به این داستان نیست؛ او عنوان کرد که در کوانتوم، رفتار ریز ذرات شامل دیدگاه‌های گوناگونی است که ممکن است جمع آنها متناقض باشد؛ اما هر یک، بخشی از واقعیت هستند و برای توصیف کامل پدیده، نیاز به استفاده از تمامی آنها وجود دارد، در عین حال که نمی‌توان تمامی این دیدگاه‌ها را یک پدیده جمع کرد. (کسروی، ۱۳۹۶). نکتهٔ بسیار جالب این است که آزمایش‌ها ثابت می‌کند کوانتوم‌ها فقط زمانی به صورت ذره نمود می‌یابند که ناظری بیرونی به آنها می‌نگرد. به معنای دقیق‌تر، نشان می‌دهد که اتم هیچ محدودهٔ معینی ندارد، مگر اینکه دیده شود (ارتلی، ۱۳۷۲: ۱۲۱ و ۱۳۴). آزمایش معروف در اثبات عدم قطعیت، گربهٔ شرودینگر است. در این آزمایش گربه‌ای در نظر گرفته می‌شود که در قفسی قرار دارد و یک شیشهٔ سیانور هم همراه تپانچه‌ای، در این قفس قرار گرفته و با روشن شدن لامپی، تپانچه شلیک می‌کند و شیشهٔ سیانور می‌شکند که در نتیجه گربه خواهد مرد. بدین ترتیب می‌توان ادعا کرد گربه تا قبل از مشاهدهٔ درون جعبه در ابر حالت مرده-زنده قرار دارد. زمانی که در قفس را باز می‌کنیم شک ما به یقین تبدیل شده؛ یعنی احتمال به صورت تابع موج ساقط شده و قطعیت جای آن را می‌گیرد و این مشاهده و ادراک ما هست که احتمال و قطعیت درون قفس را معین می‌کند (کسروی، ۱۳۹۶). بر این اساس، مشاهده گرنه فقط در امر مشاهده دخیل است، بلکه حتی روی کیفیت شیء مشاهده شده نیز تأثیرگذار است؛ بنابراین، سطح آگاهی انسان، بر وقایع جهان مؤثر است. اصل عدم قطعیت در فیزیک، بنیان‌های فلسفه و به تبع آن دیگر حوزه‌های علم را تغییر داد؛ تأثیر این اصل بر ژانر ادبی پست مدرن را از دو منظر می‌توان بررسی کرد:

(۱) انکار حقیقت و نسبی دانستن امور هستی؛

(۲) عدم وجود واقعیت نهایی در جهان؛ شبیه به دریافت‌های مکانیک کوانتوم و نظریهٔ نسبیت و اصل

عدم حتمیت در فیزیک (بی‌نیاز، ۱۳۹۳: ۲۰۴).

در رمان‌های کلاسیک و مدرنیستی، ابهام موجود در داستان، با یک حقیقت واحد در پایان، روشن می‌شوند؛ اما اصل عدم قطعیت در داستان پست مدرن، از حقیقت غیر واحد و برداشته شدن مرزها نشأت گرفته است. به این معنا که همیشه علت‌های یکسان، معلول‌های یکسان پدید نمی‌آورند و بعضی از معلول‌ها بدون علت باقی می‌مانند که از «منطق بشری» خارج و به «هستی دیگر» تعلق می‌یابند که در پایان داستان به اوج خودش می‌رسد (همان: ۲۰۳ و ۲۰۴). ایده اصلی این نوع ادبی، برگرفته از جهان‌های متفاوت در داستان، فلسفه نسبی بودن واقعیت و همچنین نظریه جهان‌های ممکن است، استیون واینبرگ - برنده جایزه نوبل^۱ این جهان‌های چندتایی را به رادیو تشبیه می‌کند.

در اطراف شما صدها موج رادیویی مختلف وجود دارد با این حال اگر رادیویی را روشن کنید، تنها می‌توانید به یک فرکانس گوش دهید و فرکانس‌های دیگر ناهمدوس هستند.

به این دلیل که هر ایستگاهی انرژی و فرکانس متفاوتی دارد و رادیوی شما تنها می‌تواند بر روی یک ایستگاه تنظیم شود. وقتی که ما در جهان خود بر روی فرکانسی که به واقعیت فیزیکی مربوط می‌شود تنظیم شده‌ایم؛ یعنی تعداد نامحدودی واقعیت‌های موازی وجود دارند که اگرچه نمی‌توانیم با آنها تنظیم شویم؛ با ما در همین اتاق همزیستی می‌کنند. با اینکه این دنیاها بسیار شبیه به هم هستند؛ اما هر کدام انرژی متفاوتی دارند. بنابراین امواج هر دنیایی در فرکانس متفاوتی نوسان می‌کند و نمی‌توانند این دنیاها بر هم تأثیر متقابل داشته باشند (کاکو، ۱۳۹۶: ۲۱۳ و ۲۱۴).

۲-۲. مفهوم جهان‌های ممکن در فلسفه

مفهوم «جهان‌های ممکن» نخستین بار توسط لایب نیتس^۲ به کار رفته است که در دوران اخیر به واسطه نقشی که در دلالت‌شناسی منطق موجهات داشته است، بدان توجه شده است (زاهدی، ۱۳۸۴: ۹) و شامل مفاهیمی همچون ضرورت و امکان است. برای نمونه «سعدی گلستان را نوشته است» گزاره‌ای کاذب است در حالی که با آوردن عملگر امکان، گزاره‌ای صادق خواهد بود. بر اساس نظریه دلالت گزاره‌های ممکن باید گفت: در جهان ممکن دیگری، غیر از جهان فعلی، سعدی نویسنده گلستان نیست و صدق گزاره، ناشی از همین امر است. مفهوم جهان‌های ممکن از دو جهت قابل بررسی است: یکی از جهت کاربردی که در منطق موجهات به آن اشاره شده است و جهت دوم، بررسی متافیزیکی

1 . Steven Wienberg

2 . Gottfried Wilhelm Leibn

و معرفت‌شناختی مسائلی است که پیرامون جهان‌های ممکن مطرح است. بنابر نظر لایب نیتس از میان بی‌نهایت جهان ممکن، خداوند جهان فعلی را آفریده است؛ زیرا دیگر جهان‌های ممکن از حیث کمال، ناقص‌تر از جهان فعلی بوده‌اند و جهان فعلی، بهترین جهان ممکن است که خداوند آفریده است (زاهدی، ۱۳۸۴: ۹).

۲-۳. بررسی مفهوم جهان‌های متعدد (موازی) در روایت‌شناسی

جهان‌های متعدد در فیزیک با عنوان «جهان‌های موازی» مجموعه‌ای از اشیاء مادی مانند ستارگان، سیارات و کهکشان‌ها هستند که در حالت هستی‌شناسی؛ یعنی حالت واقعیت قرار دارند و در مفهوم روایت‌شناسی و ادبیات با عنوان «جهان‌های ممکن» توضیح می‌دهد که چگونه عوالم خیالی می‌توانند در اطراف جهان واقعی خود قرار بگیرند؛ یعنی در ارتباط بین جهان واقعی و غیرواقعی داستان نقش دارد (Ryan, 2006: 643). پایه و اساس جهان‌های ممکن بر این اصل است که واقعیت به‌عنوان مجموع چیزهای قابل تصور، نه به‌عنوان آنچه که وجود دارد، در نظر گرفته می‌شود. در واقع یک عالمی است متشکل از چندگانگی جهان‌های متمایز که در مرکز، جهانی است که به‌عنوان «جهان واقعی» شناخته می‌شود و در اطراف با جهان‌های ممکن غیرواقعی احاطه شده است که در فاصله‌های متفاوت و متغیر از جهان واقعی قرار گرفته‌اند (همان: ۶۴۴). اخیراً محققان از در نظر گرفتن روایت به‌عنوان یک گفتمان ادبی که راهی برای انتقال تجربه‌های انسانی است، تغییر رویکرد داده‌اند و به داستان‌هایی با ساختار ذهنی روی آورده‌اند (همان: ۶۴۶).

۲-۳-۱. انواع روایت چند جهانی در داستان

۱) داستان فانتزی و علمی یا روایت اکتشاف تغییر جهان، مانند جنگ ستارگان، سفرهای گالیور، سفر تغییر جهان یا بین جهانی به وسیله دروازه‌های باریکی است که معمولاً فقط برای افراد با قدرت‌های ویژه باز می‌شود. همچون توانایی‌های فوق‌العاده، موهبت‌ها، انتخاب‌شدن توسط اربابان جهان‌های دیگر از میان دیگران و... که از این دروازه‌ها برای انتقال به یک واقعیت جایگزین عبور می‌کنند. سفر شخصیت‌ها چیزی بیش از یک سفر از طریق یک فضای طولانی است. (سفر از یک قلمرو به قلمروی دیگر به وسیله درگاه، به اصطلاح، «روایت کرم‌چاله» می‌گویند). نوع اول را هستی‌شناسی دو گانه نیز می‌نامند با دو قلمرو به شدت متفاوت مانند: قداست و کفر. یعنی روایت مبتنی بر هستی‌شناسی دو جهانی با جنبش عقب و جلو می‌باشد که بر یک شبکه از جهان‌های به هم پیوسته با معابر اسرارآمیز

شکل گرفته است.

۲) روایت تاریخ متناوب یا (خلاف واقع) جهانی را ارائه می‌دهد که متفاوت از آن چیزی است که ما به عنوان تاریخ واقعی می‌شناسیم. علت شکل‌گیری این داستان تاریخی با تغییر یک تصمیم اساسی در یک لحظه خاص توسط یک چهره مهم تاریخی (کوروش، هیتلر) و یا یک رویداد تصادفی کوچک است که از زنجیره علی شروع و منجر به عواقب زیادی می‌شود.

۳) روایت سفر در زمان به صورت جنبش دو طرفه است که در آن قهرمان داستان از زمان خودش به آینده و گذشته سفر می‌کند تا در رویدادها تغییر ایجاد کند. روایت سفر در زمان در داستان تک جهانی با تناقض پدربزرگ روبه‌رو می‌شود. به این معنا که اگر شما وارد یک ماشین زمان بشوید، در گذشته بروید و پدربزرگ خود را بکشید به این معنی است که شما هرگز به دنیا نخواهید آمد؛ اما در جهان‌های ممکن داستانی، این تناقض از بین می‌رود، چون اگرچه شما در یک شاخه هرگز متولد نخواهید شد؛ اما در شاخه دیگر این اتفاق خواهد افتاد (Ryan, ۲۰۰۶:۶۵۷).

۲-۳-۲. نوع روابط هم‌تایان در روایت چند جهانی

جالب‌ترین جنبه مدل چند جهانی، این است که ما در چندین نسخه وجود داریم که این چندین نسخه به شکل‌های متفاوتی در داستان ارائه می‌شود.

- در روایت کرم‌چاله‌ای کلاسیک مثل هری پاتر شخصیت‌ها در یک نسخه وجود دارند. اگر جهان‌های متعدد بسیاری وجود داشته باشد و آنها در یکی از این جهان‌ها قرار داشته باشند، پس نمی‌توانند در دیگر جهان‌ها حضور داشته باشند. در این الگو، جهان‌های چندگانه همیشه در کنار هم هستند نه به صورت انشعابی از یک منشأ مشترک (همان: ۶۵۸).

- در شکل‌گیری دیگری از پدیده چند جهانی در داستان، افراد در هر یک از جهان‌ها با یک بدن مادی نشان داده می‌شوند؛ اما در دانش، حافظه و حس هویت با هم متفاوت هستند و جهان‌ها از لحاظ شرایط تربیت متفاوت هستند. در واقع همان افراد انشعاب پیدا می‌کنند؛ ولی با شرایط متفاوتی (همان: ۶۵۹).

- در شکل دیگر به جای ورود به پوسته جسمانی هم‌تای خود، با یک نسخه‌ی متفاوت دیگری از خودش مواجه می‌شود؛ یعنی فرد در قالب هم‌تای دیگری قرار نمی‌گیرد، بلکه با هم‌تای دیگرش در جهان دیگر ملاقات و دیدار دارد (همان: ۶۶۰).

- یکی دیگر از انواع ارتباط بین همتایان، ادغام آگاهی آن‌ها درون یک بدن است به عبارت دیگر یک نسخه از افراد در هر جهان وجود دارد و شخصیت در هر دو جهان به جلو و عقب باز می‌گردد (همان).

۳. بررسی رمان پری‌سا از سه رویکرد علمی، روایی و فرم چند جهانی

برای ورود به این مبحث ابتدا خلاصه رمان پری‌سا آورده می‌شود.

۳-۱. خلاصه رمان

رمان پری‌سا حکایتی است از اتفاقات حال و گذشته‌ای که به موازات جهان‌های اطراف‌شان جریان دارند. پرشید، مادر سارا و پریسا به همراه همسرش، عماد، خانه باغی را اجاره می‌کنند. در بدو ورود به باغ، آنها با پری خانم آشنا می‌شوند؛ شخصیتی در قالب انسان زمینی با ویژگی‌های یک موجود غیرزمینی که سال‌ها در اتاقکی گوشه‌ورودی باغ زندگی می‌کند. وی پیش از این، توانایی سفر در بُعد مکان را از دست داده و تنها در بعد زمان به صورت محدود قادر به سفر است. هرگز بین پری خانم و ساکنان جدید ارتباطی برقرار نمی‌شود. زمین که به موازات انسان‌های روی سیاره زمین زندگی می‌کند، سال‌هاست که در انتظار شنیده شدن است. پرشید انتخاب زمین است و به واسطه او به این خانه باغ دعوت می‌شود تا روایتگر سرنوشت پریسای دیگر، که از ساکنان قبلی خانه باغ بودند، بشود. پریسای اول با پدر بزرگش که در این خانه باغ زندگی می‌کردند، در کودکی با پری به عنوان باغبان آشنا می‌شوند و این شروع اقامت پری در این خانه باغ بود. بین پری و پریسا ارتباط عمیقی شکل می‌گیرد که گاهی باعث دلخوری پدر بزرگ بود؛ اما مدت زمانی بود که پری از بی‌قراری و سکوت پریسا و از اینکه نمی‌توانست چیزی را در آینده ببیند، بی‌تاب بود. پریسا در یک شرکت بین‌المللی که مسئولیت جمع‌آوری اطلاعات تمدن‌ها به منظور فرستادن به سیاره‌ای نوپا را به عهده داشت، با یک تصمیم بزرگ روبه‌رو می‌شود. سرانجام پریسا برای این هدف، جسم و جان خود را به فضا می‌سپارد. پرشید از طریق ارتباط شهودی با زمین در لابه‌لای نوشته‌هایش، پریسای دیگر را کشف می‌کند. او که تا قبل از آمدن به خانه باغ، مدام در رنج و فکر از دست دادن پسرش میلاد بوده است، با کشف پریسای دیگر و ارتباطش با جهان دیگر، به درک بهتری از واقعیات اطرافش می‌رسد و در پایان به همراه خانواده‌اش با نگرش جدیدی آن خانه باغ را ترک می‌کنند.

۳-۲. تحلیل رویکرد علمی

از منظر علمی، در طی چند سال اخیر، مسئله سفر و یافتن حیات در دیگر سیارات، با توجه به پیش‌بینی‌های دانشمندان دربارهٔ به پایان رسیدن عمر سیارهٔ زمین، توجه عام و خاص را جلب کرده است که تا پیش از این، در داستان‌های علمی و تخیلی با دید سرگرم‌کننده به آن نگاه می‌شد. در رمان پری‌سا دانش وسیع نویسنده در عرصه مسائل علمی هم آگاهانه است و هم با بهره‌گیری از قدرت تخیل به طرح ایده‌هایی پرداخته که جلوتر از زمان خودش بوده است.

«لوح هر تمدنی که آماده می‌شد با یک فضایی‌مای بدون سرنشین در فضا رها می‌شد، در مدار منظومه‌ای جوان، که شباهت زیادی به منظومهٔ شمسی دارد و پیش‌بینی شده بود، چهارده میلیارد سال بعد، سیاره‌ای قابل حیات، مشابه زمین، در آن پدید خواهد آمد، زمانی که عمر سیارهٔ زمین به پایان می‌رسد» (ساری، ۱۳۸۳: ۷۶ و ۷۷).

در تحقیقات اخیر، دانشمندان به این نتیجه رسیده‌اند که:

«اگر کرم‌چاله‌ها و گذرگاه‌های ورود به ابعاد دیگر، کوچک‌تر از آن باشند که امکان مهاجرت از این جهان را فراهم آورند، آنگاه انتخاب دیگری وجود خواهد داشت: کاستن حجم کلی اطلاعات یک تمدن هوشمند پیشرفته به سطح مولکولی و تزریق آن از درون گذرگاه؛ جایی که سیستم در طرف دیگر بتواند مجدداً خود را بازسازی کند. به این ترتیب ممکن است یک تمدن کامل، بذر خود را از درون یک بُعد گذر ارسال نموده و مجدداً در طرف دیگر، با تمام شکوه و جلال، خود را برپا می‌کند. ابرفضا، به جای اینکه تنها بازپچه‌ای برای فیزیکدانان نظری باشد، این قابلیت را هم دارد که بتواند راه نجات حیات هوشمند در جهانی رو به مرگ باشد» (کاکو، ۱۳۹۶: ۳۵).

۳-۳. تحلیل رویکرد روایی و فرم

از لحاظ روایی، داستان، نمایش دو جهان تو در توی خیال و واقعیت است که با برداشته شدن مرز بین آنها، درهم تنیده و یکی شده است تا آنجا که تفکیک بین این دو دشوار به نظر می‌رسد. به خصوص اینکه داستان به‌طور مبهم و موجز نوشته شده است. با تکیه بر مفاهیمی چون: اصل عدم قطعیت، سیال بودن زمان، انتخاب و مسئله هستی‌شناسی که در رمان پری‌سا به روشنی قابل بررسی است، ضمن تفکیک مرز یکسان آنها، می‌توان به شناخت جهان‌های تو در تویی که در بطن داستان است، رسید. داستان با دو راوی که در دو جهان متفاوت سیر می‌کنند، روایت می‌شود. البته به غیر از جهان راویان،

شخصیت‌هایی چون پری و پریسای دیگر که متعلق به جهان دیگری بودند در موازات داستان جریان دارند که هر کدام قابل بررسی است.

- اصل عدم قطعیت به این معنی که همه قطعیت‌ها از جمله مسائل اخلاقی، ذهنی و ادبی دچار تردید می‌شود که این امر مستلزم به هم ریختن مرزهای هستی‌شناسی و در هم آمیختن مرز میان واقعیت و خیال است. البته جهان داستان امر خیالی نیست که در تقابل با جهان واقعی قرار بگیرد، بلکه جهان داستان همان‌قدر واقعی است که جهان واقعی ما. از جمله می‌توان به مسأله گم شدن مادر بزرگ به دلیل آرزایم اشاره کرد، علاوه بر اینکه تا پایان داستان به‌طور مبهم و حل نشده باقی می‌ماند، گاه خواننده را در واقعی بودن یا نبودن این شخصیت به تردید می‌اندازد.

- سیال بودن زمان با حذف گذشته و آینده از زمان اتفاق می‌افتد تا به کشف و شهودی محض در لحظه حال دست یابد. بنابراین ترتیب و توالی پیوسته زمان جای خود را به تراکم درهم تنیده خاطراتی می‌دهد که در ذهن شخصیت‌های داستان نه بر اساس تقدم و تأخر، بلکه بر اساس عمق تجربه شکل می‌گیرد و زمان حال و آینده کاملاً در هم تنیده می‌شود (بیات، ۱۳۸۳: ۱). سیال بودن زمان و عدم خطی بودن روایت در داستان‌های چند جهانی، نتیجه ادغام شدن جهان‌هایی است که در یک سطح نیستند و مانند پوست پیاز لایه‌لایه‌اند. در بخش اول راوی (پرشید) در مسیر روایت مدام در زمان‌های مختلفی سیر می‌کند؛ لحظه‌ای در زمان رسیدن اسباب منزل به خانه باغ، لحظه‌ای دیگر پیش از عزیمت به خانه باغ و در حال بسته‌بندی اثاثیه در آپارتمان قبلی، لحظه‌ای در کنار سارا و پریسا (دختران نوجوان پرشید و عماد)، زمانی دیگر با میلاد (فرزند نخست و خردسال پرشید و عماد)، لحظه‌ای در حال رانندگی در مسیر منزل مادر بزرگ (مادر عماد)، جایی که سارا و پریسا در انتظار او هستند و لحظه‌ای دیگر با دختران و همسرش در حال خروج از ایوان برج سفید. رویدادها و اتفاق‌های موجود در ذهن پرشید به‌صورت تکه‌هایی جابه‌جا شده‌اند که زمان دقیق آنها چه در گذشته و چه در حال مشخص نیست. به‌طوری که گاه تاریخ روزمره از دست او خارج می‌شود.

«می‌آید توی اتاق، همان وسط اتاق می‌ایستد: پاشو بیا، تو که هیچ وقت نمی‌دانی کجا پایان

و کجا آغاز روز بعدت است» (ساری، ۱۳۸۳: ۴۰).

- مسئله «انتخاب کردن» جزء جدانشدنی روایت چند جهانی است. به این معنی که انتخابی در بین بی‌شمار راه ممکن، است که هر کدام در جهان خودش اتفاق می‌افتد و تنها در یک جهان عینیت پیدا می‌کند. همان‌طور که به دلیل تقسیم طبیعی اتم‌ها که در همه زمان‌ها اتفاق می‌افتد تعداد نامحدودی از

جهان‌های ممکن به موازات خودش شکل می‌گیرد و تنها یکی از این جهان‌ها، موجودیت پیدا می‌کند. در داستان، پری‌سای اول از ساکنان اصلی و قبلی خانه باغ که همراه پدر بزرگش زندگی می‌کرده است، برای رفتن به قلمروی دیگر با مسئله انتخاب کردن مواجهه می‌شود. پری‌سا در اواسط کار متوجه می‌شود که همه اطلاعات را می‌شود به فرمول و معادله تبدیل کرد و به روی لوح فشرده برد به جز موضوع عشق را که برای تبدیل شدن تنگ است و باید عیناً منتقل شود. به همین منظور وجودش را فدای ذرات غبار از جنس عشق می‌کند تا شرایط شکل‌گیری تمدن و زندگی در سیاره جدید را به تکامل برساند.

«پری‌سا نمی‌گفت: «آن» چیست که باید حتماً روی لوح برده شود و در فضا رها شود. پری هم نمی‌پرسید؛ اما می‌فهمید به آن بی‌تابی‌ها مربوط می‌شود. پری خودش هم نمی‌دانست منظورش از دفعه بعد چیست؟، پری‌سا هم نمی‌پرسید تا پری بداند او چه در می‌یابد از دفعه بعد» (همان: ۸۲).

همچنین «انتخاب شدن» از سوی جهان و موجودی دیگر بنا بر توانایی‌های فردی، یک اتفاق آگاهانه است. پرشید انتخاب زمین است که از میان همه، فقط او توانایی ارتباط با قلمروی دیگر را از طریق شهودش پیدا می‌کند. زمین پس از سال‌ها انتظار برای شنیده شدنش، او را به خانه باغ دعوت می‌کند تا روایتگر داستان پری‌سای دیگر باشد. در ابتدا باور نمی‌کند آنچه که به صورت پراکنده می‌نویسد واقعی است و پراکندگی نوشته‌هایش از ذهن او نیست، بلکه از صدای زمین است که با حجم انبوهی از نگفته‌ها، نمی‌داند دقیقاً از کی و از کجا با او بگوید؟

«پرشید را من صدا کردم. باید کسی می‌آمد به این جا و صدایم را می‌شنید. سال‌های سال گوش سپرده بودم تا کسی را صدا کنم که بتواند صدای من را بشنود» (همان: ۸۳).

- هستی‌شناسی در روایت چند جهانی، محور و دغدغه اصلی داستان است و به همین دلیل نسبت به معرفت‌شناسی اولویت دارد.

«داستان در بعد هستی‌شناختی، جهان یا جهان‌هایی را خلق و توصیف می‌کند. متن در این هستی و امکان جدید، کاری به صحت و سقم شناخت خود از جهان خلق‌شده ندارد، بلکه بیشتر در صدد تجربه کردن و توضیح دادن آن است. هرچند که توصیف و بیان یک هستی دیگر نمی‌تواند خالی از شناخت و معرفت باشد و حتماً نویسنده و آفریننده آن هستی‌ها شناختی نسبی از آنها دارد» (حسن‌زاده نیری و اسلامی، ۱۳۹۴: ۳۱ و ۳۲).

تعدد راوی‌ها در رمان پری‌سا نشأت گرفته از جهان‌هایی است که شخصیت‌های داستان در آن قرار

داشتند یا سیر می‌کنند: پرشید در اثر یک بحران بزرگ روحی - از دست دادن فرزند اولشان میلاد در یک سانحه تصادف - دچار نوعی سردرگمی می‌شود که به کرات او را ما بین دنیای حقیقی و وهم و خیال در گذار قرار داده است. گاهی جهان خیالی و جهان واقعی پرشید چنان ادغام می‌شود که وی احساس عدم تعلق و بی‌هویتی می‌کند تا آنجا که به دیده شک به اطرافش نگاه می‌کند.

«آیا بچه‌هایی که تا ساعتی پیش، تو باغ بازی می‌کردند، واقعاً بچه‌های ما هستند؟ آیا آنها هم خیالی هستند» (همان: ۴۱).

زمین در بخش دوم داستان، راوی است و به‌عنوان یک سیاره‌ای که ما در روی آن زندگی می‌کنیم جهانی هست در بعد دیگر. بر اساس تقسیم‌بندی‌های جهان‌های موازی در فیزیک، جهان‌هایی در بعدها بالاتر هستند با زمان و مکان بسیار مشابه که جهان ما را اشغال کرده‌اند؛ اما چون در ابعاد دیگری هستند قادر به دیدن آنها نیستیم. در داستان، زمین به‌عنوان یک سیاره موجود، هم به شرح حال خودش و هم شرح حال زندگی ساکنان قبلی، می‌پردازد.

«صدای برهم خوردن صفحه‌های زیر تنم را می‌شنوم. مدام دندان قروچه می‌کنند و خواب مرا بر هم می‌زنند. جوان هستند و ستیزه‌جوی، نازک و شکننده؛ اما خشمشان اگر راهی به بیرون بیاید، رحمی به چیزی و کسی ندارد. مثل من پذیرا نیستند» (ساری، ۱۳۸۳: ۱۴).

«پرشید صدای من را شنید و آمد به این خانه باغ. هنوز هم صدای من را می‌شنود، بدون کلام. وقتی آمد به این خانه باغ، فهمید صدایش کرده‌اند تا بنویسد اینها را، تا کلمه‌های صدایی را که شنیده پیدا کند؛ ولی وقتی پرشید می‌خواست بنویسد، نمی‌دانستم درباره چه چیزی با او حرف بزنم» (همان: ۸۳).

پری خانم یک شخصیت آسمانی - زمینی و از ساکنان اصلی خانه باغ است که ناظر و آگاه به ماجراهای ساکنان قبلی و جدیدی است که به تازگی به این مکان آمده‌اند. او به سبب آمدن به فلات زمین کم‌کم برخی از ویژگی‌های منحصر به فردش را از دست می‌دهد و تبدیل به شخصیت آسمانی و زمینی می‌شود. با توجه به نشانه‌هایی که در متن وجود دارد می‌توان به جهانی که پری از آن آمده است پی برد.

(۱) متفاوت بودن پری با انسان‌ها:

«خانه یک باغبان کوچولو دارد. مثل بلور برف تازه باریده، سفید است» (همان: ۱۰).

(۲) قدرت پیشگویی پری:

«پری به ساعت رومیزی، هدیه سارا و پریسا برای همین نوروز، نگاه می‌کند. می‌خواهد با منطق ساعت رومیزی، چشم به راه سال نو بماند؛ اما می‌رود به اندکی پس از سال نو. پریسا عاشق است و پری تاب عشق او را ندارد» (همان: ۷۳).

۳) تفاوت پری با ساکنان جهان‌های دیگر: پری از جنس زمین نیست و این دو به دلیل متفاوت بودن جهان‌هایشان نمی‌توانند با یکدیگر ارتباط بگیرند:

«پری صدای زمین را مثل پرشید نمی‌شنود» (همان: ۸۳).

رمان پری‌سا از لحاظ فرم، در آغاز به خلاصه‌ای از کل داستان، با استفاده از شیوه متن آینه‌ای، می‌پردازد. متن آینه‌ای به این معنا است که داستان درونه‌ای، تمثیلی برای داستان اصلی است. این نوع داستان درونه‌ای متن آینه‌ای نام دارد که در آن، داستانی که به داستان اصلی شباهت دارد توصیف می‌شود. در واقع متن آینه‌ای کپی مینیاتوری از یک متن است (بامشکی، ۱۳۹۳: ۹۶ و ۹۷).

«کتاب قدیمی است، مال دوره کودکی پریسا، سه تا عکس چند بعدی دارد: یک خانه میان دشت سبز، اول کتاب، یک پری آسمانی و آخر کتاب، منظومه شمسی است» (ساری، ۱۳۸۳: ۷۰).

یک خانه میان دشت سبز: توصیف خانه باغ که ساختمانی قدیمی با نمای آجری در وسط باغ است. یک پری آسمانی: پری خانم در وسط داستان، پس از سپری کردن سردرگمی‌هایش با بی‌خانمان‌ها، کارتن خواب‌ها در پارک‌ها و خیابان‌های تهران به‌عنوان باغبان به خانه باغ راه پیدا می‌کند و با ارتباط عمیقی که بین او و پریسای اول شکل می‌گیرد، ماندگار می‌شود. منظومه شمسی: پایان داستان اول؛ یعنی ساکنان قبلی است که با رفتن و محوشدن پریسای اول به فضا به اتمام می‌رسد.

۴. نوع روایت چند جهانی و ارتباط هم‌تایان در رمان پری‌سا

ارتباط جهان‌ها با یکدیگر و سفر به جهان‌های دیگر در رمان پری‌سا بر اساس تقسیم‌بندی روایت چند جهانی، فانتری و علمی است. دروازه ارتباطی بین این دو جهان از طریق ارتباط شهودی پرشید با زمین شکل می‌گیرد. سیاره زمین و پرشید که از جهان خودشان با هم ارتباط برقرار می‌کنند، متفاوت‌اند و در یک سطح نیستند. از جمله سفر پری به فلات تهران که منجر به از دست دادن برخی از ویژگی‌های منحصر به فردش در قلمروی جدید می‌شود و سفر پریسای اول از زمین به فضا که در دو قلمروی کاملاً متفاوت شکل می‌گیرد از این نوع است. از طرفی در این نوع روایت که کرم‌چاله‌ای کلاسیک هم گفته

می‌شود، جهان‌ها در کنار یکدیگر قرار دارند به این معنی شخصیت‌هایی چون پری و پریسای اول با وجود جهان‌های متعدد، تنها در یک جهان هستند. وقتی پریسای اول به فضا رفت در جهان زمین دیگر وجود نداشت.

«شب‌ها نمی‌توانم راحت به آسمان نگاه کنم، آسمان شب، همان دوری و دیری است و آسمان روز، آبی ملایمی است که آرامش را هدیه می‌کند. پریسا در آسمان بالای سر من نیست، دورتر و دیرتر این آسمان است. دیگر نمی‌توانم او را به زمین برگردانم» (ساری، ۱۳۸۳: ۱۱۴).

۴-۱. بررسی درون‌مایه روایت چند جهانی در رمان پری‌سا

سفر، بن‌مایه مفهوم چند جهانی، چه در روایت و چه در فیزیک است. سفری در بعد مکانی و زمانی که هم می‌تواند عینی باشد و هم ذهنی و از طرفی به قصد ماجراجویی و کشف یا تغییر سرنوشت در آینده و گذشته اتفاق می‌افتد که بیشتر سفری دو طرفه است به این معنی که مسافران پس از مدت زمانی به مکان قبلی خود باز می‌گردند؛ اما در رمان پری‌سا برای پری و پریسای اول که به دو قلمرو متفاوت سفر می‌کنند سفر یک طرفه است و بازگشتی وجود ندارد. در این نوع سفر، مسافران (پری و پریسای اول) که از هستی دیگری به هستی جدید وارد می‌شوند ب دلیل متفاوت بودن دو قلمرو، برای تا ابد ماندن، ماهیت پیشین خود را به منظور انطباق با محیط جدید از دست می‌دهند و به شکل دیگری در می‌آیند. یکی از معجزات پری، سفر در بعد مکان و زمان بوده است که با آمدن بر روی زمین قدرت پرواز در مکان را از دست می‌دهد و پس از آن رفته‌رفته توانایی سفر در زمان را هم از دست می‌دهد.

«دیگر نمی‌تواند در مکان پرواز کند؛ ولی هنوز می‌تواند در زمان پرواز کند. آن‌وقت‌ها، به هر مکانی فراخوانده می‌شد، فوری آنجا ظاهر می‌شد و حالا سال‌هاست که از این اتاقک ابتدای باغ به جایی نرفته است» (ساری، ۱۳۸۳: ۷۱).

سفر پریسا فقط در بعد مکان اتفاق می‌افتد که برای پریسا هم همچون پری این سفر، ابدی و به همراه تبدیل شدن وجودش به ذرات غبار بوده است.

«پریسا که به کسی نگفته می‌خواسته ذرات تنش که به نظر خودش، با ذرات عشق یکی شده بود (شاید بیشتر از ذرات مغزش موردنظرش بوده؟) بماند در فضا، برای بیش از چهارده میلیارد سال بعد، وقتی که حیاتی هوشمند، در سیاره‌ای که اتفاقی پدید خواهد آمد، مثل سیاره زمین تکامل بیاید و عشق را با او بشناسند» (همان: ۹۸).

داستان حقیقت عشق را در چندین بعد هستی‌شناسی مطرح می‌کند و از دنیاهای مختلفی به آن نگاه می‌شود که برگرفته از تجربیاتی است که هر کدام در جهان خودشان به‌طور مستقل داشته‌اند. نگاه پرشید به عشق ساده و به دور از هرگونه پیچیدگی است. عشق پری‌سا از منظر پرشیدی که عشق زمینی را تجربه کرده است نوعی افراط تلقی می‌شود؛ اما هر چقدر که پرشید با او در نوشته‌هایش روبه‌رو می‌شود کم‌کم به عمق عشق او پی می‌برد تا آنجا که نمی‌تواند او را رها کند.

«این شیدایی پری‌سا را نمی‌فهمم و این همه نوشتن او را از بی‌تابی و غربت، دلم می‌خواهد دست نوشته‌های پری‌سا را بدهم به عماد بخواند، ببینم یک مرد، چطور به عشق پری‌سا نگاه می‌کند، نظرش دربارهٔ تصمیم پری‌سا چیست، از عماد بپرسم اگر به جای معشوق پری‌سا بود، چگونه رفتار کرده بود؟» (همان: ۹۷).

عشق پری‌سا جنبهٔ آسمانی دارد به این معنی که فراتر از مرزهای شخصی است که به کسی یا چیزی محدود شود و هدفش فناشدن و از خود گذشتن با نادیده گرفتن خویشتن است.

«عشق او مدام در مدار ذهنم می‌گردد. نه می‌توانم رهایش کنم تا به فضا برود و غبار شود در مدار منظومه‌ای جوان و نه می‌توانم روی این زمین گردنده، نگهش دارم. پاهای پری‌سا کنده شده است از زمین» (همان: ۹۷ و ۹۸).

از دید زمین، عشق یک جور مبالغه است؛ چون وجود انسان را به دلیل تبدیل شدنش به خاک، فانی می‌بیند به‌خصوص اینکه مسئلهٔ فراق و وصال با مرگ هم از بین خواهد رفت و این تفاوت به علت متفاوت بودن جنس زمین با انسان‌هاست. زمین با عشق بیگانه است در حالی که وجود انسان‌ها با عشق عجین شده است.

«ولگی پرشید و پری، هر دو در عشق و فراق مبالغه می‌کنند. آنها سردی خاک و یکسان پوسیدن جسم‌ها را نمی‌شناسند» (همان: ۱۶).

۵. نتیجه‌گیری

هدف از طرح جهان‌های متعدد در رمان پری‌سا، با توجه به دغدغهٔ نویسنده در مسئلهٔ شناخت جهان و خویشتن از منظر فلسفه و علم، ورود به حوزهٔ معرفت و هستی‌شناسی فرای مرزهای ممکن است و خواننده را به تعمق برای وجود جهان‌های دیگر و اینکه چه اتفاقی خواهد افتاد دعوت می‌کند.

در این رمان تسلط نویسنده در حوزهٔ مسائل علمی همراه با قدرت تخیل و ادغام آن با مسئلهٔ هستی‌شناسی منجر به شکل‌گیری نوع جدیدی از روایت؛ یعنی روایت چند جهانی شده که محتوا و فرم

داستان را دگرگون کرده است. در حوزه علمی فراتر از چهارچوب‌های زمان خودش پیش رفته و آمیختگی موضوع سفر با رشته فیزیک کوانتوم، جذابیت این بحث را دو چندان کرده است. رمان پری‌سا از لحاظ روایی منطبق با روایت چند جهانی، با تکیه بر مفاهیمی چون اصل عدم قطعیت، سیال بودن زمان، انتخاب و هستی‌شناسی می‌باشد. نویسنده گاه خواننده را به شک و تردید در مرز جهان واقعی و خیالی قرار می‌دهد. زمان در ذهن راوی مثل تکه‌های پازل پراکنده است و گاه زمان‌های مختلف با هم ادغام شده، خطی نبودن روایت نتیجه ادغام‌شدن جهان‌هایی است که در یک سطح نیستند و راوی مدام میان این جهان‌ها در حال گذر است.

انتخاب که یکی از مهم‌ترین مؤلفه‌های روایت چند جهانی است، شخصیت‌های اصلی و فرعی را در مسیر انتخاب کردن و انتخاب‌شدن قرار می‌دهد؛ پرشید انتخاب زمین است، انتخاب پریسا رفتن به یک قلمروی دیگر. نویسنده از طریق شخصیت‌هایی چون زمین، پری (آسمانی)، پریسای سفر کرده و پرشید شخصیت لحظه‌حال، جهان‌هایی را خلق کرده که از بُعد هستی‌شناسی به چالش کشیده است. نحوه روایت داستان کوتاه پریسا، متن آینه‌ای است که به خلاصه‌ای از کل داستان می‌پردازد. ارتباط جهان‌ها و شخصیت‌ها از نوع روایت فانتزی علمی است که بر این اساس پرشید و زمین از دو جهان کاملاً متفاوت با یکدیگر ارتباط پیدا می‌کنند. از طرفی بنابر تقسیم‌بندی روابط هم‌تایان، این روایت از نوع کرم‌چاله کلاسیک است به این معنی که شخصیت‌هایی چون پری و پریسا که به دو جهان متفاوت از قلمروی خودشان سفر می‌کنند، تنها در یک جهان، از بی‌شمار جهان‌های متفاوت قرار دارند. درون‌مایه اصلی داستان، سفر در بعد مکان و زمان به قصد ماجراجویی و تغییر سرنوشت در آینده، یک طرفه و بدون بازگشت است. نویسنده در این داستان کوتاه با وارد کردن موضوع عشق، علاوه بر اینکه به داستان، روح بخشیده، از جهان‌های مختلف به این موضوع نگاه کرده است. نویسنده تلاش کرده است در کنار آنچه که تسلط‌اش بر مسائل علمی، او را قادر به خلق می‌کند، مبنای ادبی و اصول روایت یک داستان را نیز حفظ کند. محدودیت‌ها و پرداختن به مسأله‌ای چون عشق که نویسنده در تلاش است آن را فراتر از یافته‌های علمی نشان دهد، همه نشانگر این حقیقت هستند که همان‌قدر که جهان‌های موازی و کوانتوم در این روایت نقش چهارچوبی برای روایت را داشته‌اند، آنچه که باعث می‌شود این اثر را یک داستان بنامیم، قریحه ادبی، ارتباط بین شخصیت‌ها و ایجاد ابهام‌ها و یقین‌های ادبی است.

کتابنامه

- ارتلی، س و ژان پیر، ف. (۱۳۷۲) *فلسفه فیزیک کوانتومی*، مصطفوی، م. تهران: کلام.
- بامشکی، سمیرا. (۱۳۹۳) *روایت‌شناسی داستان‌های مثنوی*، چاپ چهارم. تهران: هرمس.
- بامشکی، سمیرا. (۱۳۹۵) «جهان‌های موازی و معنی‌شناسی روایت»، *فصلنامه علمی و پژوهشی - نقد ادبی*، صص ۹۱-۱۱۸.
- بیات، حسین. (۱۳۸۳) «زمان در داستان‌های جریان سیال ذهن»، *فصلنامه پژوهش‌های ادبی*، شماره ششم، صص ۷-۳۲.
- بی‌نیاز، فتح‌الله. (۱۳۹۴) *درآمدی بر داستان‌نویسی و روایت‌شناسی*، چاپ ششم. تهران: افراز.
- حسن‌زاده نیری، محمدحسن؛ اسلامی، آزاده. (۱۳۹۴) «هستی‌شناسی پسامدرن در داستان «من دانای کل هستم» بر اساس نظریه مک‌هیل»، *پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی*، سال پنجم، شماره چهارم، صص ۲۵-۴۲.
- زاهدی، محمدصادق. (۱۳۸۴) «آیا جهان‌های ممکن واقعیت دارند؟»، *نامه حکمت*، شماره ۵، صص ۹-۳.
- ساری، فرشته. (۱۳۸۳) *پری سا*، چاپ اول. تهران: ققنوس.
- کاکس، برایان؛ جف، فورشاو. (۱۳۹۳) *جهان کوانتومی*، ترجمه مازیار نوعی. تهران: انتشارات پارسیک.
- کاکو، میچیو. (۱۳۹۴) *فیزیک ناممکن‌ها*، ترجمه رامین رامبد. تهران: مازیار.
- کاکو، میچیو. (۱۳۹۶) *جهان‌های موازی؛ سفری به آفرینش، ابعاد بالاتر و آینده جهان*، ترجمه سارا ایزدیاری؛ علی‌هادیان. تهران: مازیار.
- کسروی، س، دسترسی ۱۲ آبان ۱۳۹۶. «کوانتوم به زبان ساده»، سایت مهبانگ، دکتر نیری.
www.drnayerimehbang.com
- هاو کینگ، استیون. (۱۳۷۵) *تاریخچه زمان*، چاپ هفتم، ترجمه محمدرضا محبوب. تهران: شرکت سهامی انتشار.

Ryan, Marie-Laure, (2013), "Possible worlds" in the living handbook of narratology. LHN executive editor, Jan Christoph Meister and the editorial assistant, Wilhelm Schernus.

References

- Ertli, S. and Jean-Pierre, F. (1372) *Philosophy of Quantum Physics*, Mustafavi, M. Tehran: Kalam.
- Bameshki, Samira. (2013) *Narratology of Masnavi stories*, 4th edition. Tehran: Hermes.
- Bameshki, Samira. (2015) "Parallel worlds and narrative semantics", *scientific and research quarterly - literary criticism*, pp. 118-91.
- Bayat, Hossein. (1383) "Time in the stories of the fluid flow of the mind", *Literary Research Quarterly*, No. 6, pp. 32-7.
- Bineyaz, Fathollah. (2014) *An introduction to story writing and narratology*, 6th edition. Tehran: Afraz.
- Hassanzadeh Neiri, Mohammad Hassan; Islamic, free. (2014) "Postmodern ontology in the story "I am omniscient" based on McHale's theory," *Research Institute of Humanities and Cultural Studies*, 5th year, 4th issue, pp. 25-42.
- Zahedi, Mohammad Sadeq. (1384) "Are possible worlds real?", *Nahma Hekmat*, No. 5, pp. 3-9.
- Sari, Fereshteh. (1383) *Parisa*, first edition. Tehran: Ghoghnu.
- Cox, Brian; Jeff, Forshaw. (2013) *Quantum world*, translated by Maziar. Tehran: Parsik Publications.
- Kaku, Michio. (2014) *The physics of impossibilities*, translated by Ramin Rambad. Tehran: Maziar.
- Kaku, Michio. (2016) *parallel worlds; A journey to creation, higher dimensions and the future of the world*, translated by Sara Izdiyar; Ali Hadian. Tehran: Maziar.
- Kasravi, S., accessed on November 12, 2016. "Quantum in simple language", Mehbang site, Dr. Neeri. www.drnayerimehbang.com
- Hawking, Stephen. (1375) *History of Time*, 7th edition, translated by Mohammad Reza Mahjoub. Tehran: Publishing Company.
- Ryan, Marie-Laure, (2013), "Possible worlds" in *the living handbook of narratology*. LHN executive editor, Jan Christoph Meister and the editorial assistant, Wilhelm Schernus.